

Základní škola sv. Voršily v Olomouci

Aksamitova 6, 772 00 Olomouc

Konec druhé sv. války – tragédie na Vařákových pasekách

Závěrečná práce

Autor: Klára Stejskalová

Třída: IX

Vedoucí práce: Mgr. Martin Nešpor

Olomouc 2015

OBSAH

ÚVOD	3
KAPITOLA I – VAŘÁKOVY PASEKY	4
1. Historie místa	4
2. Typ krajiny	4
KAPITOLA II – CO SE STALO?	5
1. Jak to začalo	5
2. Dramatické okamžiky	5
3. Další sled událostí	6
4. Poprava v Hošťálkové	7
KAPITOLA III – FOTOGRAFIE Z MÍSTA	8
KAPITOLA IV – PAMĚTI	9
KAPITOLA V – PROJEKT VAŘÁKOVY PASEKY	10
ZÁVĚR	11
POUŽITÁ LITERATURA	12
RESUMÉ	13

ÚVOD

Druhá světová válka přinesla mnoho zlého. Válku nepřečkalo celkem 8 českých vesnic, které byly Němci vypáleny. Dnes místo nich máme smutné lokality, jejichž příběhy dolehnou snad na každého.

Jedním z nich jsou i Vařákovy paseky, které spadají katastrálně pod obec Lačnov. Byly malou osadou o deseti chalupách v hloubi Vizovických vrchů. Ke zdejší tragédii došlo pouhý den před osvobozením kraje – 2. května 1945.

Můj dědeček s babičkou pocházejí právě z vesnice Lačnov. Již asi jako desetiletá jsem poprvé vyrazila na výlet na Vařákovy paseky. Byla jsem ohromená velkou plochou louky, táhnoucí se ve tvaru srpů v délce jednoho kilometru pod vrcholem hřebene. Dědeček nás zavedl k pomníčku se šesti jmény (4 zavraždění v Hošťálkové, Tomáš Vařák, partyzán Josef Mikulín z Francové Lhoty) a vysvětlil nám, že se nacházíme na místě, kde dříve stály Vařákovy paseky. Toto místo na mě silně zapůsobilo a již tehdy jsem si řekla, že se o něm musím dozvědět co nejvíce.

KAPITOLA I – VAŘÁKOVY PASEKY

1. Historie místa

V době pasekářské kolonizace na Valašsku v 17. století byly původní jedlo-bukové porosty mýceny pro získání zemědělské půdy. Tak následně vznikla na tomto místě osada Vařákovy paseky, když si zde Martin Vařák z Pozdřehova (*1845) před rokem 1870 postavil chalupu č. p. 113. V roce 1890 zde byla již tři stavení, ve kterých žilo celkem 18 osob. Pasekáři se živili zemědělstvím. Při sčítání lidu v roce 1910 zde byly čtyři usedlosti s celkem 26 obyvateli. Příjmení všech bylo Vařák, protože všechny hlavy rodin byli synové prvního obyvatele pasek Martina Vařáka. V následujících třiceti letech se počet chalup rozrostl na deset. Na konci druhé světové války žilo na Pasekách celkem 56 lidí.

Osada Vařákovy paseky byla vypálena jako i další české obce, například Lidice, Ležáky, Český Malín, Ploština, Prlov, protože obyvatele těchto osad a obcí pomáhali partyzánům.

2. Typ krajiny

Vařákovy paseky leží uprostřed Vizovických vrchů. Díky své kopcovité krajině a rozsáhlým lesům se stalo oblíbeným útočištěm záškodnických skupin - partyzánů. Partyzán je civilista nebo bojovník, který sice nenáleží k pravidelným vojenským jednotkám, ale který se považuje za součást jedné z bojujících stran ve válce.

Často se ukrývali ve zdejších chalupách, ale kvůli bezpečnosti se nezdržovali moc dlouho na jednom místě a úkryty měnili mezi jednotlivými osadami. Koncem druhé sv. války v okolí Vařákových pasek operovaly partyzánské skupiny z brigády Jana Žižky.

KAPITOLA II – CO SE STALO?

1. Jak to začalo

Začátkem května 1945 našli na Vařákových pasekách dočasný azyl členové skupiny Jana Žižky. Do údolí Vizovických vrchů pronikaly první průzkumné oddíly sovětské a rumunské armády. Před nimi ustupovaly nacistické oddíly, které si v kopcích budovaly vysílací a pozorovací stanice. Čtyři nacističtí vojáci přišli 1. května i do Vařákových pasek, kde si na jednom z dvorů zřídili vysílací stanoviště. Dva z nich pak šli k rozhledně, odkud mohli pozorovat Lačnov, Tichov a Drnovice zároveň. V tom se objevili partyzáni, kteří týž den slavili ve Valašských Kloboukách konec války. Začali střílet po Němcích. Jeden z Němců uprchl k Lačnovu, druhého partyzáni odtáhli do lesa a tam pak zastřelili. Při střelbě přišel o život i jeden partyzán.

Po přestřelkách mezi partyzány a německými vojáky byla povolána jednotka SS k jejich likvidaci. Operovala tu jednotka SS - Einheit Joseph. Oddíl dostal za úkol vypálit všechny stojící budovy, z deseti existujících jich nakonec lehlo popelem osm. Zbývající dvě zřejmě zůstaly vojákům skryty v mlze.

2. Dramatické okamžiky

Události následující po prvním střetu popisuje paní Františka Vařáková takto: „Rychlo sme začali svazovat peřiny, oblečení a živobyty do ranců a odnášeli do hor. Seděli sme v horách, byla zima, mlha a padal sněh. Ze susedních dědin bylo slyšet muziku a všeci čekali na příchod Rusů. Po pěti hodinách čekání, když se nic nedělo, kolem páté hodiny odpoledne sme celí promoklí odnášeli zase všecko dom. Zrovna jsem nesla poslední peřinu, když slyším: „Halt!“ Paseky byly obklíčeny německýma a zčásti slovenskýma vojákama. Měli kulometry a pancéřové pěsti. Vyptávali se na dopolední přestřelku. Pak z chlévů vyhnali dobytek a začali chalupy zapalovat. Hořelo celkem 8 chalup, a dvě, které pro velikú mlhu neviděli, zůstaly ušetřené. Když hořela naše stodola, na střeše začal búchat eternit (pozn. azbestocementová krytina). Němci mysleli, že je to střelivo, a tak nás chtěli házat do ohně. Strašně sme křičeli a snažili sme sa jím to vysvětlit. Nakonec nás od toho upustili.“

3. Další sled událostí

Celkem čtrnáct pasekářů pak vedli Němci lesem do Valašské Polanky. Tam je zavřeli do chudobince a až do půlnoci je vyslýchali. Chtěli vědět, kde je chybějící německý voják a kde se skrývají partyzáni. Vyhrožovali jim, že když nic neřeknou, pověsí je u silnice pro výstrahu ostatním. Obyvatelé z Vařákových pasek celou noc nespali. Báli se následujícího dne. 3. května v poledne jim Němci dali každému k jídlu dva brambory. Matky s dětmi – celkem 10 osob – nakonec zachránila německá farská hospodyně Aurélie Ludwigová, která se za ně prosila a nakonec přemluvila členy SS, aby je propustili.

Aurélie Ludwigová

4. Poprava v Hošťálkově

4. května 1945 čtyři ze zatčených pasekářů – Karla Vařáka (19 let), Jana Polčáka (36 let), Františka Žáka (42 let) a Růženu Šopovou (22 let) – pak Němci odvedli do vesnice Hošťálková, kde je dlouho nelidsky mučili. Potom je donutili vykopat si vlastní hrob a nakonec jednoho po druhém zastřelili.

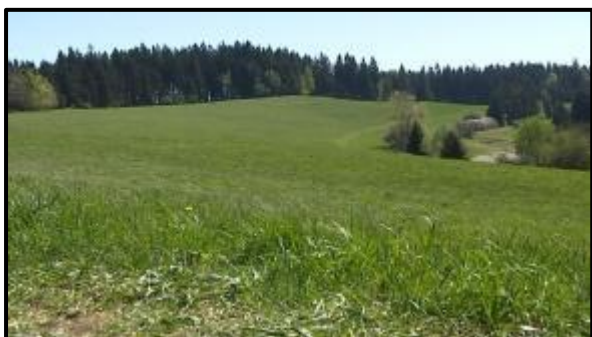
Pomník šesti obětem 2. sv. války na Vařákových pasekách.

KAPITOLA III – FOTOGRAFIE Z MÍSTA

Z vypálených chalup zůstaly stát pouze pece

Současný stav Vařákových pasek (2015)

Vizualizace původních staveb na Vařákových pasekách

KAPITOLA IV – PAMĚTI

Jednou z žijících pamětnic je moje prababička.

OSOBNÍ VZPOMÍNKA

Pasekáři byli mezi mlýnskými kameny

Lačnov – Jednou z žijících pamětnic zvěřstev páchaných Němci a jejich přísluhovači na konci druhé světové války je jednaděsátiletá Bohumila Zvonková z Lačnova (*na snímku*).

„Na Vařákových pasekách jsem tehdy přímo nebyla. Ale ty nejsou od Lačnova daleko. Slyšeli jsme odtamtud střelbu. Pak bylo vidět kouř a cítit spáleniště. Bylo nám všem jasné, že na pasekách se stalo něco strašného. Měli jsme obrovský strach. V živé paměti jsme měli Prlov, Juříčkův mlýn, Ploštinu,“ vzpomíná i po sedmdesáti letech s pohnutkou v hlasu Bohumila Zvonková.

„Byla to strašná doba. A nejhorší na tom bylo, že někteří partyzáni se, zejména k lidem na samotách, chovali pomalu stejně jako fašisti. Pasekáři se na konci války ocitli mezi mlýnskými kameny,“ říká i přes svůj věk stále vitální stařenka Bohumila Zvonková z Lačnova.

(dp) foto: David (D. ...)

KAPITOLA V – PROJEKT VAŘÁKOVY PASEKY

Na horním konci obce Lačnov bude postavena rekonstrukce vypálené usedlosti podle kroniky Vařáků – obytná chalupa, chlév, vozovna, stodola, sklípek s kovárnou, sušárna, studna se zahradou a včelín. V objektu vznikne expozice týkající se vypálení Vařákových pasek. Celý areál bude navazovat na síť naučných stezek. Cílem projektu je vytvoření významného pamětního místa.

Již nyní probíhá realizace projektu.

ZÁVĚR

Hlavním motivem k napsání mé práce bylo zjistit co nejvíce o události vypálení Vařákových pasek.

Z literatury a výpovědí pamětníků jsem zjistila nejen mnoho historických faktů, ale i skutečné příčiny této tragédie.

V závěru své práce mohu nabídnout k osobnímu posouzení svůj názor, že v jistý okamžik se střetlo pochybení partyzánů a nemilosrdné běsnění Němců.

POUŽITÁ LITERATURA

1. PÓČ, Dušan. *Vařákovy paseky. Masakr na konci války*. Citováno 27. května 2015. Dostupné z www: http://valassky.denik.cz/zpravy_region/varakovy-paseky-masakr-na-konci-valky-30150502.html
2. Dostupné z www.ceskatelevize.cz/porady/ztracene-adresy/varakovy-paseky
3. Dostupné z <http://probozice.blogspot.cz/2012/05/osud-varakovych-pasek>
4. Dostupné z www.hornilidec.cz
5. Dostupné z <http://www.vets.cz/vpm/mista/obec/4229-lacnov/>

RESUMÉ

Many people know facts that are offered us by history. But views on the same event can vary. Burning of Vařákovy paseky was a great tragedy. I realize that life in peace is of great value for me.